

hogy otthon valláserkölcsi légkör környezze a gyermeket s az anya ajka nyomán kiseded imádságokat is megtanuljon, csak helyeselnünk lehet.

A szép, sima, jó magyaros fordítás teljes elismerést érdemel.

Rácz Lajos.

Dr. Kenyeres Elemér: A gyermek gondolkozásának és világtelfogásának fejlődése. J. Piaget vizsgálatai. Budapest, 1929. (Különlenyomat a Magyar Tanítóképző 1929. évfolyamából.) 68 l.

Böhm Károly feljegyzései gyermekeiről. Budapest, 1929. (Különlenyomat a Kisedednevelés 1929. évfolyamából.) 19 l.

Dr. Tari Imréné Felzmann Anna: Egy anya naplójából. Feljegyzések egy leány életéből a születéstől a tizenhatodik évig. Budapest, 1928. (Különlenyomat a Kisedednevelés 53. évfolyamából.) 51 l.

Piaget gení tanár mintáját adta annak, hogyan lehet és kell módszeresen elmerülni abban a többé-kevésbé ismeretlen és nehezen megközelíthető birodalomban, melyet így nevezünk: a gyermeki lélek. Nemcsak az eredeti művekből, hanem a Kenyeres által nyújtott hasznos és áttekinthető kivonatból is láthatjuk, mily elszánt és szívós küzdelem kell hozzá, hogy a felnőtt vizsgálódó előtt megnyíljanak a gyermeki lélek sajátosságai, szóval és tudományunk fogalmaival csak nehezen kifejezhető rejtelmek. Kenyeres Elemér jó szolgálatot tett a gyermeklélektan iránt érdeklődő nevelőknek ezzel a tömör és egyben világos összefoglalással; természetes azonban, hogy az eredetiben való tanulmányozás alól nem menti fel azokat, kik Piaget gondos és lelkiismeretes tudományosságát igazán megismerni kívánják. A füzet tartalmi ismertetésétől itt eltekinthetünk, meg kell azonban külön is jegyeznünk, hogy a szerző az ismertetés végén néhány kritikai megjegyzést is tesz Piaget-nek néhány oly tételére vonatkozóan, melyek valóban megkérdőjelezhetők. E tételek érvényének kétségbevonására Kenyeresnek is megvan a maga jó megokolása: ugyanis tapasztalati tényeknél nagyobb súlya van egy olyan vizsgáló véleményének, ki maga is megfigyelte közvetlen közelből, huzamosan, egy gyermeknek fejlődését (sőt, mint a szerző sejtene engedi, a családi közösségben belül), mint egy olyan tudós következtetéseiné, ki sohasem állott a megfigyelt gyermekekkel annyira benső viszonyban. Egyéb-iránt maga Kenyeres is hangsúlyozza, hogy a gyermeklélektan rendszere még nincs a végleges kialakulás stádiumában s az egyre gyarapodó tapasztalati adatok lesznek majd hivatva a jövőben több kérdés eldöntésére.

Ebből a szempontból tekintve a gyermeklélektant, minden oly adatgyűjteményt örömmel kell üdvözlönnünk, mely megbízható és alkalmas a gyermektanulmány szilárd alapvetéséhez hozzájárulni. Ezen alkalmasság feltételei közé tartozik azonban, hogy azok, akik pl. gyermekeik fejlődését naplószerű adatok feljegyzésével kísérik lépésről-lépésre, ne csupán a tények hű feljegyzésében tünjenek ki, hanem a bölcs önmérséklésben is: azaz minél kevésbé *magyarázzák* a gyermek viselkedését bizonyos neki tulajdonított lelki folyamatokkal, annál jobb. Eppen Piaget művei taníthatják meg a szülőket arra, hogy

a gyermek nem kicsinyített felnőtt, hogy gondolkozásának, világfelfogásának egész szerkezete és tartalma sajátosan más, mint a felnőtteké; így tehát, a felnőttek élményeit, mentalitását a gyermeki lélekbe vetíteni még alanyi megjegyzések alakjában sem ajánlatos. E tekintetben a címben írt két napló közül Tari Imréné feljegyzései figyelemreméltebbek, mint a filozófus Böhm Károlynak helyel-közzel logizáló hajlamot eláruló jegyzetei. Tari Imréné sorai közül folytonosan felénk hangzik a saját magyarázataiban nem túlságosan bizó, de derűs lelkületű s gyermekét nagy, beleélő szeretettel szemlélő anyának szerénysége saját nézeteivel szemben. Örvedetes dolog, hogy e két napló megjelent; biztatásul szolgálhatnak a gyermekekkel foglalkozó, tudományosan képzett szülőknek hasonló megfigyelések összegyűjtésére, mert mint mondottuk, ők vannak leginkább arra hivatva, hogy a tudomány rendszerezőinek igazi „ősanyagot“ szolgáltatassanak a gyermektanulmányban.

Várkonyi Hildebrand.

Dr. Kempelen Attila: Az ifjúság lélektanának alapvázlata. Művelt szülőknek, nevelőknek, kutatóknak. Budapest, 1928. Pfeifer Ferdinánd. (N. 8r., 100 l.)

Szerzőnk munkájának bevezetésében általános pszichológiai tájékoztatást nyújt. Röviden érinti a természettudományos és a strukturális pszichológia főbb jellemző vonásait, a pszichológia módszerének kérdését. Azután ismerteti saját anyaggyűjtését. Az esztergomi reáliskola és a gimnázium növendékein végzett figyelemvizsgálatokat, ennek módszerét és eredményeit adja, továbbá a rendelkezésére álló ifjúsági naplókat ismerteti táblázatosan. Azután az ifjúság lelkének struktúráját és fejlődésének szakaszait tárgyalja. A pubertásra vonatkozólag főképen Freud, Adler és Jung álláspontjával foglalkozik. A következő fejezet az ifjúság tipológiája. A szerző a legrégebbi, a Galenus—Hippokrates-féle négy temperamentumtól kezdve ismerteti a típusokat, főképen természetesen azokat, amelyek a serdülő ifjúra vonatkoznak. A Kretschmer, Binet, Kornis, Máday, Ribot, Dilthey, Jung, Jaspers, Spranger, Kerschensteiner által felállított általános típusok vázolása után átér a speciálisan ifjúság-pszichológiai típusokra, amelyek közül Puschmann, W. Stern, Dehn, Bühler, Spranger stb. szerzőknek ifjúsági típusrajzait tárgyalja. A könyvnek második felét ifjúkori naplókból és serdülő ifjaknak önvallomásaiból vett szemelvények teszik ki.

Örömmel üdvözzük ezt a munkát, mert valóban nagy szükség van rá ezen a téren szegényes magyar irodalmunkban. A külföldön a gyermekpszichológia óriási fejlődést mutat fel az utóbbi évtizedekben. Nemcsak mennyiség dolgában — az idevágó irodalom már szinte áttekinthetetlen —, hanem azáltal is, hogy módszer és rendszer tekintetében ez a fiatal tudományág izmossá, erőteljessé fejlődött. Legújában egyre-másra jelennek meg kiváló szakemberek tollából az ifjúság pszichológiájáról szóló munkák. Nem állítható ugyan, hogy nálunk e téren nem történik semmi, de bizony más tudományszakokhoz viszonyítva nagyon kevés.